

Vojtěch Kessler: Posudek disertační práce BENEŠ, Otmar, „Rakousko i s metály zmizelo“: vztah české společnosti k řádům a vyznamenáním.

Disertační práce Otmara Beneše vykazuje komplexní zpracování jinak prakticky přehlíženého tématu, zaměřuje se na vztah české společnosti k řádům a vyznamenáním v různých politických a společenských režimech, zejména v první polovině 20. století. Rozsah práce je široký a dobře definovaný, zahrnuje historické, sociální a politické aspekty tématu. Struktura disertační práce je logická, začíná teoretickými a metodologickými rámci, následovanými chronologickou analýzou tématu. Rozdělení do kapitol a podkapitol je dobře organizováno, což umožňuje čtenáři snadno sledovat komplexní historické vyprávění.

Práce je kvalitně podložena širokým spektrem zdrojů, zejména archivních materiálů. Zde se odráží dlouhodobí Benešův zájem o dotyčné téma a také jeho profesní působení ve strukturách VHÚ, a tudíž dokonalá znalost pramenů uložených ve VHA (doplněné o prameny uložené v KPR). Šíře použité sekundární literatury pak prokazuje hluboké porozumění existujícího stavu bádání v oblasti faleristiky a příbuzných oborů. Všechny zdroje jsou důkladně citovány. Posuzovatel by si představoval snad jen rozsáhlejší odkazy na literaturu z oblasti společensko-politických transformací (zejména z roku 1918). Vyloženě pak postrádá práci Benedicta Andersona *Imagined Communities*. Tato disproporce ale souvisí s tím, kolik je prostoru věnováno jednotlivým obdobím, resp. změnám mezi nimi. Naddimenzovaná je například kapitola „7. Nerovné uznání v Protektorátu Čechy a Morava“, tím spíše, že de facto o faleristice nepojednává. Transformaci v roce 1918 samostatná kapitola věnována není, ačkoli Beneš správně podotýká, že se z hlediska faleristiky jedná o bezprecedentní diskontinuitu.

Předkládané argumenty jsou koherentní a dobře strukturované. Autor účinně využívá teoretické rámce, jako jsou koncepty Pierra Bourdieu, Alexandra Kojéva a zejména Bruno Freye (!), k analýze symbolického kapitálu spojeného s řády a vyznamenáními. Snad jen relativně rozsáhlé odkazy na Hegela jsou dle posuzovatelova názoru nadbytečné. Jsou patrně odrazem k metodologickému a konceptuálnímu vakuu, se kterým se Beneš snažil s větším či menším úspěchem vypořádat

Disertační práce představuje jasnou linii vyprávění o tom, jak byly tyto symboly využívány různými politickými strukturami k potvrzení autority a jak byly vnímány různými segmenty české společnosti. Práce rovněž kriticky zkoumá změny ve významu těchto dekorací v průběhu času a poskytuje tak nuancované pochopení jejich role ve společenském uznání.

Disertační práce přináší originální poznatky do oblasti faleristiky a širšího historického porozumění vztahu české společnosti k řádům a vyznamenáním. Aplikace konceptů, jako je symbolický kapitál, na studium faleristiky je inovativní a nabízí nový pohled na toto téma. Autorovy detailní případové studie, zejména ty zaměřené na meziválečné období a Protektorát Čechy a Morava, přinášejí významnou hodnotu akademickému diskurzu.

Co se týče užitého jazyka, spatřuje posuzovatel značnou disproporci mezi jednotlivými částmi práce. Zejména úvodní historiografické a metodologické kapitoly jsou psány s evidentně menší jistotou v argumentaci, a ne vždy trefným užitím jazykových figur. Jakmile se Beneš dostane

k materiálovým pasážím, které mají jasnou narativní linku explikace „dějin vyznamenání v českých zemích“, je si mnohem jistější a práce je výrazně čtivější. Některé části z úvodu jsou stylisticky velmi krkolomné a pro případnou budoucí publikaci doporučuje posuzovatel zevrubnou jazykovou i stylistickou korekturu.

Dílčí problematická místa či jevy:

- 1) V abstraktu hned v prvním souvětí není zřejmé, na koho se odvolává zájmeno „ni“ ve vedlejší větě. Ve větě hlavní je ženského rodu pouze „dizertační práce“ a „společnost“ a ani jedna varianta nedává smysl. Zvláštní je také obrat z abstraktu, v němž autor deklaruje časové vymezení, aby hned dodal, že se práce „detailně věnuje“ i jiným obdobím. Asi by bylo vhodnější sdělení otočit, tj. detailně se věnovat vymezenému období a pro lepší kontext nastínit i období jiná.
- 2) Jeden z opakujících se lapsů, resp. rušivých elementů, nadměrně užívaných zejména v prvních kapitolách je pleonasmus. Např. „...slouží této práci jako pouhý jeden z mnoha prostředků...“ (11); „...řády a vyznamenání mají nesporný počet výhod“ (22) – proč prostě autor nenapíše „má nesporné výhody“? Vždyť „počet“ je sporný už ve chvíli, kdy bychom se „nedopočetali“ a na některé z výhod neshodli; „Teprve čerstvě se pak mezi faleristy rozšířilo komplexní pojetí...“ (40)
- 3) „specializující metodologii“ by posuzovatel nahradil „speciální“ nebo „specifickou“ (11)
- 4) Na relativně malé ploše dochází k častému opakování klišovitých obrátů, např. „na jedné/druhé straně“ (12)
- 5) Opakovaně je užito pojmu „tématika“ s dlouhým „é“
- 6) Extrémně kostrbaté sdělení: „Zadruhé, nebylo žádné z politických zřízení, které konkrétní řády a vyznamenání produkovalo, ve sledovanou dobu u moci natolik dlouho, aby se dala pramenná základna ke sledovanému tématu považovat za až příliš rozsáhlou.“ = kdo vyžaduje, aby byla v kvalifikačních pracích pramenná základna považována „za až příliš rozsáhlou“.
- 7) Opakovaně jsou na místech, která vyžadují pomlčky spojovníky.
- 8) Ne vždy vhodné užití autorského fokusu: „možná bude dobré, začnu-li příměrem.“ (16)
- 9) V pasáži: „V přeložené práci nehrají tyto mrtvé sběratelské objekty žádnou zásadní roli, až na tu, která souvisí s charakterizací dosavadního vývoje faleristického oboru na našem území. V této práci jde o jejich původní, žitou historickou úlohu...“ (19) = si autor svým způsobem protičeří. Je zjevné, co chce říct, ale šlo by to napsat srozumitelněji
- 10) Drobné argumentační selhání vidí posuzovatel v části „Šíře uznání v lidské společnosti“. Beneš zde uvádí výhradně příklady utopických literárních děl (Hobbes, Bolzano, Platón...). Provokativně by bylo možné položit otázku, zda to, že je něco prezentováno výhradně a opakovaně ve fikčních světech není důkazem toho, že daný jev není funkční ve světě reálném. (19–22)
- 11) Opakovaně autor tvrdí, že „touha po uznání“ je totéž, co „touha po touze“. To ale není přesné. K druhému není třeba referenční rámec. „Chtít milovat“ je něco jiného než „chtít být milován“.
- 12) Historiograf není totéž, co historik.

- 13) Za důkaz, že medaile „fungují“ není možné brát scénu z Pelíšků, kdy na sexuálním trhu uspěje postava, kterou hraje Jiří Kodet. Důvodem není to, že by byl dekorován medailí za chrabrost. Ta scéna je spíše parodická a uspěje spíše „navzdory tomu“. (58)
- 14) Martin Klečacký nikoli Klečanský (passim).
- 15) Na stránce 120 je pasáž uvedena jako citace Josefa Klimenta, nicméně citát pochází odjinud a na Klimenta jen odkazuje.
- 16) Velká škoda, že v úvodu nastíněný symbolický trojúhelník „dekorující/dekorovaný/publikum“ (s odkazem na Bruno Freye) je poprvé v praxi v textu využit až téměř na samém sklonku, tj. na stránce 156, kdy se hovoří o protektorátních vyznamenáních. Práce by se aplikováním konceptu na všechny výkladové kapitoly posunula z „dobré“ na „výtečnou“

Naopak velmi silné argumentačně i stylisticky jsou například následující pasáže: „Po samotných objektech vyznamenání (jako po kovových artefaktech) může toužit pouze sběratel. TO ale až v okamžiku, kdy si je může nanejvýš přiřadit do sbírky – nikoliv připnout na hrud' a žádat skrze ně uznání (což by bylo nejen absurdní, ale i trestné). Ke sběrateli se vyznamenání dostává teprve ve chvíli, kdy už není schopno touhu po touze či uznání naplnit, a kdy tedy vystupuje ze své původní a jediné role. Stává se mrtvým.“ (18)

Nejlepší z celé práce je odstavec: „...ať už je to talíř s masem, šlechtický titul, pochvalný nekrolog v tisku nebo viditelně nošený odznak... (...) a bez nadsázky či hyperboly se dá říci: nástrojem a prostředkem uznání se snaží být i přeložená dizertační práce – stejně jako každá jiná“ (22)

Přes výše zmíněné dílčí výhrady lze tvrdit, že autor úspěšně naplnil cíle vytyčené v úvodu. Dizertační práce nejen zkoumá historický vývoj řádů a vyznamenání v české společnosti, ale také je zasazuje do širšího kontextu společenského uznání a symbolického kapitálu. Práce dosahuje svého cíle propojení faleristiky s širší historickou a sociologickou analýzou. Práce je odpovídající kvality a splňuje standardy potřebné pro udělení titulu Ph.D. Je pečlivě zpracovaná, originální a přináší nové poznatky. Autorovo využití zdrojů je příkladné, argumentace je pevná a práce je napsána jasně a odborně. Proto doporučuji, aby Mgr. Otmar Beneš získal titul Ph.D.

V Hradci Králové dne 19. 8. 2004

